

CZU: 821.135.1.09(478)

<https://doi.org/10.52505/llf.2024.2.09>

ION DRUȚĂ ȘI MIGUEL DELIBES: PROBLEMA EXISTENȚEI

Valentina LIPCAN

Cercetător științific stagiar

E-mail: valenlipcan@gmail.com

ORCID: 0009-0008-3229-3174

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM

ION DRUȚĂ AND MIGUEL DELIBES: THE PROBLEM OF EXISTENCE

Abstract. The comparative analysis of two writers whose work is apparently marked by the same thematic elements shows that the motives used to study the human condition in literature can be actualized even by presenting a few literary epitomes. In the case of Ion Druță, the motif of “rootedness” gives rise to a literature that explores the village, childhood and sorrows of life, while in the case of Miguel Delibes, the same motif “el arraigo” opens up the world of the simple Spanish man in the countryside, with his inner anxieties and inner searching. By establishing new literary and historical links between Moldova and Spain, in the conflagrations and upheavals of the 20th century, it is possible to identify ways of restoring harmony between the man and his own self and, above all, between man and nature.

Keywords: national spirit, social criticism, symbolism of nature, rural space.

Rezumat: Analiza din perspectivă comparativă a doi scriitori a căror creație aparent este marcată de aceleași elemente tematice demonstrează că motivele utilizate pentru a studia și descrie condiția umană în literatură se pot actualiza și prin prezentarea a doar câtorva epitome literare. Motivul “înrădăcinării”, în cazul lui Ion Druță, determină o literatură în care sunt explorate satul, copilăria, durerile vieții, iar în cazul lui Miguel Delibes, același motiv “el arraigo” deschide lumea omului spaniol simplu de la țară, cu toate frământările sale și căutările interioare. Stabilind noi legături literare și istorice între Moldova și Spania, în conflagrațiile și zdruncinările de sistem ale secolului XX, se pot determina moduri de a restabili armonia omului cu propriul eu și, mai su seamă, cu natura.

Cuvinte-cheie: spirit național, critică socială, simbolistică a naturii, spațiu rural.

Spania și Republica Moldova, „ca două gemene surori” (Sergiu Pavlicenco), au fost legate de un destin universal, un destin al civilizației umane ce a fost

pecetluit de recurența acelorași problematici și valori general-umane. Scriitorul secolului XX, cronicar sau stenograf, s-a confruntat cu decăderi culturale, compromisuri ideologice, încât s-a regăsit în poziția de a construi o nouă literatură ce ar permite salvarea „omului alienat”, având ca fundament estetic și etic cea mai simplă sursă – originile primare ale umanității.

De ce alegem să comparăm doi sau mai mulți autori? Culturile lumii se află într-un circuit interconectat, prin urmare, compararea aleatorie a doi autori poate uni și segrega marile idei – cele ce mișcă *in perpetuum* civilizația umană.

Ion Druță și Miguel Delibes nu s-au întâlnit niciodată, dar au desfășurat activitatea de creație în perioadele de război, de reprimare ale secolului XX. Liniile nedreptății, ale frustrării, ale atacurilor cenzurii au hașurat și Moldova și Spania. „Furcile caudine” ale totalitarismului sovietic, ororile Războiului Civil din Spania (1936-1939) și dictatura lui Francisco Franco constituie doar câteva macroevenimente care au zguduit lumile interioare ale scriitorilor, declanșând manifestări intelectuale afectate de o formă particulară a „efectului alienării” (*trad. n.*) în literatură («эффект остранения»), despre care vorbea Viktor Șklovski. Prin urmare, scriitorul, prin intermediul literarizării, determină apariția unor opere literare ce răspund conflagrațiilor istorice, asumându-și poziția de revizionist al unei lumi în criză; criză care, dincolo de angoasa colectivă, afectează viața particulară a omului singular.

Într-un interviu consemnat de Ala Tonconog, Ion Druță vede actul de creație propriu-zis ca pe o realizare demnă de orice ființă umană. Ambiția de a fi perfecționist sau de a obține sublimul este absolut firească pentru omul ce trăiește cu sens, fie că gătește niște sarmale sau face curățenie prin casă. În linii reduse, Ion Druță exprimă esența existenței printr-o simplă enunțare, care devine și titlu al interviului: „Cred că viața fără creație este lipsită de sens, tocmai asta îl înalță pe OM – momentul cela de creație” (Druță 2014, p. 3).

Abilitatea și talentul de romanicer ale lui Miguel Delibes sunt descoperite de el însuși, în special când activează în cadrul redacției ziarului „Nordul Castiliei” (*El Norte de Castilla*), unde învață să scrie cu dezinvoltură, după cum recunoaște el însuși: „Am învățat ceva fundamental: să spun multe utilizând puțin spațiu” (*apud*, Medina-Bocos, 2005, *trad. n.*). De asemenea, activitatea de ziarist l-a făcut să înțeleagă că poate scrie un roman. Primul său roman a fost *Umbra chiparosului este alungită* (*trad. n.*) (*La sombra del ciprés es alargada*), care a câștigat Premiul Eugenio Nadal al literaturii spaniole. O bună parte din opera sa a fost influențată de o „moștenire neurotică” (Miguel Delibes), de preocuparea sa obsesivă pentru moarte, Delibes rămânând, afectat și rănit (mutilat) psihologic de necazurile vieții care pornesc încă din copilărie.

Ion Druță și Miguel Delibes au fost legați de același motiv: al înrădăcinării. Ion Druță a fost chiar considerat un reprezentant al semănătorismului, mărturisind

în fiecare creație înrădăcinarea sa în pământul natal și edificând un model identitar, pentru că așa cum scrie Theodor Codreanu în *Ion Druță și memoria identitară*: „Druță (...) a cucerit întâi Centrul și, într-un târziu, Marginea lui natală. Din acest punct de vedere, fenomenul Ion Druță mai furnizează un paradox: de regulă, Marginea oferă un exemplu de rezistență etnică mai puternic decât Centrul, fiindcă acolo pericolul *dispariției* este mare” (Codreanu, 2015, p. 9). Ion Druță a ales să scrie, după cum recunoaște într-un interviu oferit unui ziar publicat pe pământurile sale natale (Soroca), dintr-o mare iubire pentru existență, fiind profund motivat de viața în provincie, de amintirile dulcii copilării, de felul organic și domol de a fi al sătenilor. La întrebarea „Ce vă inspiră să scrieți?”, Ion Druță răspunde: „Dragostea de a trăi pe lume” (Druță 2014, p. 3).

Miguel Delibes prezenta, adesea, o formă mai elaborată a unei fațete obscure a spiritului spaniol. În proza sa, în special în primul său roman, puteau fi identificate tehnici narrative regăsite în *el tremendismo*, un curent literar apărut în Spania în secolul XX care explora cele mai crunte aspecte ale vieții. Aceste tehnici îl apropie de romanul *Nada*, scris de Carmen Laforet și de opera lui Camilo José Cela, fapt observat și de jurnalistul Joaquín Soler Serrano. În mare parte, Miguel Delibes a construit lumi similare celor druțiene: copilăria la țară, traiul în armonie cu natura, pitorescul plaiului natal, profunzimea omului simplu din Spania. Castilia a reprezentat unul dintre centrele narațiunii lui Delibes, dar epicentrul ei a fost considerat mereu omul. Nu doar cadrul peisagistic castilian este descris, ci și condiția omului în mediul în care se naște, depărtarea și apropierea de origini. María Pilar Celma Valero invocă, în acest sens, îndemnul emoționant din *Disputatul vot al domnului Cayo* (trad. n.) (*El disputado voto del señor Cayo*): „Trebuie să privim la sat, acolo se află adevărul vieții” (apud Celma Valero, 2005, trad. n.).

Alegerea conștientă a spațiilor limitate și a tematicilor restrânse ca viața în provincie, copilăria și nedreptatea favorizează stabilirea unor imagini paralele între romanele celor doi scriitori: în *Horodiște* (Ion Druță) și *El príncipe destronado* (Miguel Delibes) sau în *Cinco horas con Mario* (Miguel Delibes) și *Biserica Albă* (Ion Druță). Asemenea unui arheolog, pornind de la origini neexplorate, autorul își trasează limitele de subiect pentru a avea elemente clar vizibile spre studierea condiției umane. O idee cuprinzătoare care ar explica filosofia umană ce îi unește pe cei doi scriitori o regăsim la N.I. Mariș. Acesta scrie despre „omul antropologiei unamuniane” și dezideratul lui Miguel de Unamuno din *Sentimentul tragic al vieții*: „... este un produs uman al fiecărui filosof, iar fiecare filosof este un om din carne și oase, care se adresează altor oameni din carne și oase ca el. Și, facă el orice ar vrea, filosofează nu numai cu mintea, ci și cu voința, cu simțirea, cu carnea și oasele, cu tot sufletul și tot trupul. Filosofează omul din el” (Mariș 2000, p. 101).

Identificăm și punctul de întâlnire între Druță, Delibes și manifestările existențialiste europene ce au revenit la o veche formulă: redescoperirea „rostului

original” (Hossu, 1996, p. 5). Această căutare aparent regresivă pornește de la „... neliniștea originală a ființei umane, plăsmuitoare și dătătoare de sens în cuprinsul firii – până la punctul culminant al acestei inițieri – veghea perpetuă” (*Ibidem*). Această „veghe perpetuă” îi animă pe cei doi scriitori să-și direcționeze obiectivul către natură, pentru a reîncepe descoperirea esenței individuale umane și a pune în evidență modele naturale fundamentale.

Când spiritul disident, revoluționar, reformist al intelectualului cedează în fața sistemelor socio-politice, când remarcă caracterul apăsător al acestora, el, inevitabil, marchează și o epuizare tematică și o saturație în plan existențial. Ca rezultat, el identifică universul care îi va condiționa întoarcerea la spațiul reflecției cosmice – *natura*. Dacă realitatea este puțin promițătoare, atunci scriitorul încearcă să vindece în ficțiune conștiința aceluia *homo faber* – omul progresului, al evoluției extremist-pragmatice care devine un pion al politicului și economicului, căzând într-o depresiune a insensibilității, a imundului. Asemenea lui Jean-Jacques Rousseau, Denis Diderot sau Étienne Bonnot de Condillac, scriitorii aduc în prim plan elementele, legile naturii și preiau metafore și principii de funcționare armonioasă. Concepția filosofică din creația scriitorilor evidențiază că orice depărtare irațională de cadrul natural poate distruge valorile umane. În acest sens, analizând *Frumos și sfânt*, de Ion Druță, Tatiana Untmoale invocă exemplul personajului Mihai din piesă: „Spre deosebire de Călin, Mihai s-a desprins de mediul satului și naturii, parcurgând o cale ascendentă pe treptele sociale, avansând în posturi, care, însă, l-au istovit, i-au vestejit adevăratele sentimentele umanitare și înălțătoare” (Untmoale 1998, p. 4).

Miguel Delibes Setien, cu ocazia acceptării sale în calitate de membru al Academiei Regale Spaniole, în 25 mai 1975, a ținut un discurs intitulat *El sentido del progreso desde mi obra*. Miguel Delibes spunea că intuia deja regresul pe care-l implică, de fapt, așa-zisul progres tehnologic și economic al societății care avea scopuri derivate dintr-o ambiție meschină a ființei umane – să domine natura. Desfășurarea acestei intuiții scriitorul o anunță și în romanul său *El Camino*, relevând faptul că personajul său Daniel refuza să se integreze într-o societate aparent progresistă, dar de o „meschinărie derizorie” (Delibes, 1975, p. 14, *trad. n.*). Pledoaria lui Miguel Delibes a fost pentru raționalizarea uzului tehnologiilor în favoarea accesibilității deschise pentru societate, nu pentru o exploatare nocivă, distrugătoare. În mod special, această pledoarie era pentru comuniunea armonioasă a omului cu natura. Demersul societăților ambițioase a contribuit la săvârșirea unor impresionante salturi tehnologice și economice, dar aceste realizări sunt iluzorii pentru că nu implică pași veritabili spre idealul socio-politic proiectat. Delibes accentuează faptul că nici măcar viziunile idealiste ale lui Alexandr Dubček (1968) sau Salvador Allende (1973) nu ating, în acest sens, un succes notabil. Astfel, omul pierde tot mai mult contactul cu mediul, se detașează într-un spațiu restrâns

confortabil, evitând să observe împrejurimile. În acest mod, studierea spațiilor agreste instigă nu doar la contemplație pastorală, virgiliană, dar și oferă șansa de a căuta cu adevărat simbolurile universale, sensul existenței.

Natura la Ion Druță, cuprinsă de o efuziune mitică de lirism, pare să fie o lume fatidică, în care fiecare element constitutiv propovăduiește, anunță, revelează, deslușește, plânge, iubește, ocrotește și transmite ceea ce caută omul – transcendența, semnele de dincolo. Nostalgia anotimpurilor, nucul „ce toamna își drege șoapta”, „cerul siniliu” ce înfășoară satul cu lumină azurie, „viscolul ce geme și urlă”, Dumbrava Roșie și „tainicul foșnet al stejarilor” ce-l făcea să tresară în somn pe Horia Holban din *Clopotnița* și o infinitate de cuprinsuri ale naturii, în văzul și simțirea druțiană, construiesc din natură un sistem viu, magic, care are o „voce superioară” pe care omul cu sufletul amorțit, insensibil nu o poate auzi. Se poate da credit, cu desăvârșire, acestei fine conexiuni pe care o realizează Ion Druță cu metafizicul – prinzând metafora pe care i-o comunică natura. Fiorul imaginilor captate din cadrele naturii amintește poate nu atât de exactitatea și simplitatea rafinată a lui Delibes, cât de versul lui F. García Lorca, care deslușea misterele naturii, simțea ce transmitea ea – dincolo de văzul empiric, de percepția primară vizuală. În *Murgul în Crimeea*, o lucrare din proza scurtă druțiană regăsită în *Șoapte de nuc*, scriitorul unifică într-o simbioză deloc forțată și războiul, și absurdul, și durerea, și moartea, și natura ce simte și deplânge. Bunăoară, când murgul caporalului Harabagiu se stinge, se resimte prezența personificată a vântului: „Vântul se lasă în genunchi la capul murgului și din jalea lui pribeagă începe a se desprinde durerea unei doine ce n-a fost cântată încă, dar a fost suferită din plin” (Druță 2019, p. 74).

Împrejurimile, natura, cadrul ambiant și simbolul religios formează la Ion Druță imaginea supremă de reverie ce înalță omul și îl face să-și accepte spiritul, pământul, destinul. În *Clopotnița*, Horia și Jeanette, îndreptându-se spre satul Căpriana și ajungând pe dealul înalt, spălat de ploi, zăresc în negură figura demnității lor, a tăriei, a creștinătății, văd Clopotnița lui Ștefan cel Mare: „Poate nu era chiar atât de-naltă cum ar fi vrut-o sufletul, nici chiar atât de trainică cum ar fi vrut-o inima, dar era trup din trupul nostru, os din osul nostru” (Druță, 2017, p. 69). Revelația în cadrul naturii contopită cu religiozitatea unei națiuni, unei familii, unui om se întâmplă după această vedere iluminatoare, așa cum va fi și în cazul lui Miguel Delibes; Horia și Jeanette hoinărind pe dealuri spre locul iubit, sacru găsesc răspunsul: E sfântă lumea asta nu? – Sfântă” (*Ibidem*). În literatură, natura deseori a alimentat marile iubiri, le-a fost călăuză, sau, cel puțin, a reușit să trezească visări neexplorate ale personajelor. De exemplu, nu se pot uita brândușele din buzunarul Rusandei pe care le gustă Gheorghe. În *Frunze de dor*, datorită miroznelor învăluitoare, pământurilor îmbogățite de flori, copacilor, tufelor de pelin, Gheorghe, înainte de a pleca la gară, simte de parcă se află pe un tărâm nou, își dă seama de ce îl înobilează cu adevărat: „Spre marea sa mirare, Gheorghe simțea o miroznă

dulce pe care o tot trăgea în piept, și necăjitul lui suflet cerca a se bucura, de parcă Gheorghe ar fi ajuns într-o lume ce veșnic îl aștepta, veșnic se bucura de venirea lui” (Druță 2015, p. 254).

În cazul lui Miguel Delibes, reperele existențiale ce-l conectează cu natura sunt concepții botaniste care proclamă vag superioritatea umană. Vânătoarea (*la caza*) a fost una dintre ocupațiile formatoare ale lui Miguel Delibes, dobândite prin moștenire de la tatăl său, considerând că există metode pioase de a ucide animalele, fără a le provoca mari chinuri. Acesta este unul dintre modurile recunoscute ale lui Delibes, în practica vieții, de a recupera contactul cu natura, dincolo de cel pe care l-a avut dintotdeauna locuind în teritoriile câmpenești, necunoscând foarte bine vârtoarea vieții de la Madrid sau Valencia, sau de la oricare alt oraș din Spania. Vânătorii i se dedică, așadar, o amplă și exactă transpunere literară în *Jurnalul unui vânător* (*trad. n.*) (*Diario de un cazador*) (1955) și în multe scrieri succesive: *Vânătoarea de potârniche roșie* (*trad. n.*) (*La caza de la perdiz roja*) (1963), *Cu pușca pe umăr* (*trad. n.*) (*Con la escopeta al hombro*) (1970), *Vânătoarea din Spania* (*trad. n.*) (*La caza de España*) (1972), *Bucuriile vânătorii* (*trad. n.*) (*Alegrías de la caza*) (1977), *Potârnicile de duminică* (*trad. n.*) (*Las perdices del domingo*) (1981) și altele. Din această viață rutinieră se poate interpreta și extrage un tip de *modus operandi* al lui Miguel Delibes. Marca lui Delibes rămâne a fi virtuozitatea colocvialismelor, a limbajului câmpenesc al omului puțin cultivat. Ideile par să fie simpliste și abrupte – vădite semne psihologice distinctive ale personajelor create de Delibes. Însă și pentru Miguel Delibes, ca și pentru Ion Druță, natura reprezintă un univers viu, atrăgător, revitalizant, încadrabil cu ușurință în structura romanului, pentru că fiecare element este util. Studiul existenței, în scrierile lui Miguel Delibes, marchează aprecierea emoționantă a vieții simple, a detaliului magic al vieții, care nu trebuie căutat, el pur și simplu aparține acestui univers complex. Printre însemnările de jurnal ale vânătorului Lorenzo din *Jurnalul unui vânător* (*Diario de un cazador*) figurează și o zi obișnuită în care, trezit de zgomotosul ciripit al unor vrăbii de pe acoperiș, ajunge să se bucure de priveliștea orașului alături de mamă pe care o duce lângă balustradă să admire peisajul: „Ea s-a uitat pe fereastră și a spus: «Este foarte frumos orașul nostru, nu-i așa, fiule?»” (Delibes 1977, p. 12, *trad. n.*). O contemplare a lumii obișnuite, a împrejurimilor atât de apropiate, de la înălțimile casei duce spre nemapomenite stări de reverie, de precogniție existențială. Miguel Delibes creează acest efect iluminator abordând subiectul credinței. El aduce în pasajul literar *Inima sacră a lui Isus* (*El Sagrado Corazón*) ca simbol al venerării și evlaviei catolice, ce reprezintă una dintre esențele catolicismului, subiect care încă emoționează omul spaniol: „Când i-am arătat Inima Sacră, chipul i-a fost luminat de bucurie și și-a făcut sfânta cruce: «Îl avem aici aproape, fiule. Aproape că-l putem atinge cu mâna», spunea. Era învăluită de imaginea Inimii Sacre, luminată de o rază albă, întocmai cum este o apariție divină” (*Ibidem, trad. n.*). La Miguel Delibes

apare de asemenea una dintre constantele literaturii spaniole, și anume împlinirea unui vis al iubirii în mijlocul naturii, într-un mediu autentic, vivace, maiestuos, ce oferă sens omului venit din orașul sufocant. Această efemeră visare apare când Victor, plimbându-se împreună cu Rafa, admiră peisajul satului în care se află, iar privirea ademenită de cursul râului i se oprește la un nuc (*nogal*) și gândurile i se îndreaptă spre o altă viață: „Nu m-ar deranja să vin să locuiesc aici pentru tot restul vieții cu o femeie care m-ar iubi” (Delibes 1979, p. 75. *trad. n.*).

A fi înseamnă a observa acerb totul, cu toate simțurile ce ne-au fost date, până la momentul revelației, până la găsirea adevărului, salvării și vindecării eului dezechilibrat, suferind, până la separarea binelui de rău, până la ameliorarea și înnobilarea existenței noastre în această lume.

Astfel, existența în viziunile lui Ion Druță și Miguel Delibes constituie o căutare și o găsire a semnificațiilor în simplitatea și regulile sistemelor variate atât ale societății și culturii, cât și ale naturii, presupunând un grad înalt de asumare, de impulsivitate ancestrală, declanșând „întoarcerea experienței emoționale” (Буякас 2020, p. 51, *trad. n.*).

Referințe bibliografice:

CELMA VALERO, María Pilar. *Miguel Delibes: un marco reducido, un fondo universal*. Notas de reproducción original: Otra ed.: *El español, puente de comunicación. Actas del XXXIX Congreso Internacional de la Asociación Europea de Profesores de Español*, Madrid, AEPE, 2005, pp. 147-160. [citat: 20.11.2024]. Disponibil: https://www.letrasgalegas.org/obra-visor/miguel-delibes-un-marco-reducido-un-fondo-universal/html/9ca84578-dafd-11e1-b1fb-00163ebf5e63_4.html#I_0_.

CODREANU, Theodor. Ion Druță și memoria identitară (I). În: *Literatura și Arta*, 27 august, 2015, p. 9.

DELIBES, Miguel. *Diario de un cazador*. Barcelona: Ediciones Destino. Colección Áncora y Delfín. Volumen 107. 1977.

DELIBES, Miguel. *El disputado voto del señor Cayo*. Barcelona: Ediciones Destino. Colección Áncora y Delfín. Volumen 533. 1979.

DRUȚĂ, Ion. *Clopotnița*. Chișinău: Cartier Popular, Ediția a VIII-a, 2017.

DRUȚĂ, Ion. *Frunze de dor*. Chișinău: Cartier Popular. Ediția a XIV-a, 2015.

DRUȚĂ, Ion. *Șapte de nuc*. Chișinău: Cartier Popular. Ediția a II-a, 2019.

HOSSU, Andrei-Iustin. *Existențialismul francez*. Cluj-Napoca: Editura MEDIAMIRA, 1996.

Ion Druță: *Viața fără creație este lipsită de sens*. Interviu consemnat de Ala Tonconog. În: *Realitatea Plus*, 19 septembrie, 2014, p. 3.

MARIȘ, N. I. *Tensiuni existențiale: Pascal și Unamuno*. București: Editura Academiei Române, 2000.

MEDINA-BOCOS, Amparo. *Claves para leer a Miguel Delibes*. Notas de reproducción original: Otra ed.: *Literatura y cultura españolas. Revista de la Cátedra Miguel Delibes*, núm. 3 (diciembre 2005), pp. 165-183. [citat: 29.11.2024]. Disponibil: <https://www.>

cervantesvirtual.com/obra-visor/claves-para-leer-a-miguel-delibes/html/aa3378dc-a102-11e1-b1fb-00163ebf5e63_3.html#I_0_.

Real Academia Española. *El sentido del progreso desde mi obra*. Discurso leído el día 25 de mayo de 1975 en al acto de su recepción por el Excmo. Sr. Don Miguel Delibes Setien y Contestación del Excmo. Sr. Don Julian Marias. [citat: 10.11.2024]. Disponibil: https://www.rae.es/sites/default/files/Discurso_ingreso_Miguel_Delibes.pdf.

UNTMOALE, Tatiana. Omul și natura în dramaturgia lui Ion Druță. În: *Glasul Națiunii*, 30 septembrie, 1998, p. 4.

БУЯКАС, Т.М. Экзистенциально-феноменологическое понимание культурных символов. În: «Вопросы психологии». январь-февраль, 2020, с. 48-59.

Notă: Articol elaborat în cadrul subprogramului de cercetare 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și de confruntare în domeniile lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca limes civilizațional și frontieră geopolitică”, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.

Primit: 14.09.2024

Acceptat: 20.12.2024